

Globaalit ilmiöt ja kansainväliset sopimukset ohjaavat kaupunkeja hillitsemään luontokatoa

Toimittaja Anna Jahkola

Haastattelussa ympäristöpolitiikan apulaisprofessori Helena Leino Tampereen yliopistosta

### **Toimittaja Anna Jahkola**

Suomen 10 suurinta kaupunkia, Tampere mukaan lukien, antoivat syyskuussa julkilausuman, jossa ne sitoutuvat toimimaan sen eteen, että luontokato saadaan pysäytettyä vuoteen 2030 mennessä. Tutkijat ovat kuitenkin varoittaneet biodiversiteetin vähenemisestä jo 80-luvulta lähtien. Ympäristöpolitiikan apulaisprofessori Helena Leino Tampereen yliopistosta, mikä selittää sitä, että kaupungit sitoutuivat luontokadun pysäyttämiseen vasta nyt, eivätkä esimerkiksi 10 vuotta sitten?

### **Helena Leino**

No sehän on hyvä kysymys, jonka voi esittää oikeastaan missä tahansa asiassa. Että jos joku asia on nostettu julkiseen keskusteluun 10 vuotta sitten, niin miksei heti tapahdu jotain. Mutta tota noin niin, jos mennään tähän biodiversiteettiasiaan, niin kyllä mä sanoisin, että siinä nyt se käännteentekevä asia on ollut kaksi vuotta sitten YK:n lanseeraama biodiversiteettisopimus, kansainvälinen sopimus, joka solmittiin Kanadassa. Ja siinä sopimuksessa korostettiin kaupunkien roolia tässä luontokadun torjumisessa ja siinä asetettiin päivämäärät 2030 ja 2050 tavoitevuosiksi. Ja kyllä mä sanoisin, että se semmoinen globaali ajuri on se syy, että nyt on niinku lähdetty voimallisesti reagoimaan asiaan. Ja toinen on siis semmoinen pitkä kehityskaari eli maailmalla kaupungistuminen on globaali ilmiö ja se on myös Suomessa hyvin voimakas ilmiö. Eli se, että 80-luvulla, 90-luvulla tutkijat on nostanut tän aiheen esille, niin kyllä siihen tarvitaan monia muita ajureita kuin vain se tutkijoiden tieto, että kaupungit, jotka koostuu lukuisista ja lukuisista toimijoista ja intresseistä, lähtee tekemään sen asian eteen jotain.

### **Toimittaja Anna Jahkola**

No minkälainen merkitys kaupungeilla ylipäätään on luontokadun etenemisessä?

### **Helena Leino**

No kuten sanoin, kuten tuossa äsken sivusin, että kaupungit nostettiin tässä YK:n sopimuksessa ihan erikseen aktiivisena toimijana esille, eli se on tunnistettu, että biodiversiteettiä ja luontokatoa, tälle asialle voidaan tehdä jotain nimenomaan paikallisesti.

Koska kaupungit on sijoittunut erilaisiin maantieteellisiin olosuhteisiin, ei ole olemassa niin helppoja ratkaisuja kuin, tai ilmastonmuutoskaan ei ole helposti ratkaistava asia, mutta siinä voidaan helpommin sanoa yleisiä ohjeita, että vähentäkää tätä tai korvata tämä ja tämä energiamuoto tällä ja tällä, mutta biodiversiteetti on kuitenkin monimutkaisempi kysymys, joka liittyy myös niihin paikallisiin olosuhteisiin, ja silloin kaupungit on hyviä toimijoita siinä, että nähdään, että mitkä on niitä paikallisesti arvokkaita lajeja ja luontotyyppisiä, joita juuri siinä kaupungissa on hyvä ja tarpeellista suojella, ja myös niin kun nimenomaan semmoisia, että on harvinaisia lajeja, jotka saattaa esiintyä vain juuri jossain nimenomaisessa kaupungissa, niin silloin se kaupunki tietää tai tulisi tietää ne ratkaisut siihen, että miten tätä nimenomaista uhanalaista lajia suojellaan.

### **Toimittaja Anna Jahkola**

No miten arvioisit kaupunkien, no esimerkiksi Tampereen kaupungin globaalia vaikutusta luontokatoon?

### **Helena Leino**

Kyllähän kaupungit, oli se Tampere, Turku, Tukholma tai Barcelona, niin on alettu enenevissä määrin ymmärtää sitä, että se mitä kaupungin sisällä kulutetaan, on ne sitten energiaa tai tavaroita tai mitä tahansa, niin ne eivät tule sieltä kaupungin rajojen sisältä, vaan tilataan muista kaupungeista ympäri maailmaa, jolloin on hyvin vaikea paikallistaa, että mikä on Tampereen kaupungin ikään kuin kokonaismerkitys siinä globaalissa mittakaavassa. Koska ne ei liity vain siihen paikalliseen rakentamiseen ja paikallisen energian käyttöön, vaan näihin materiaalien ja energioiden virtoihin, jotka sitten sitoo mantereet yhteen ja jälleen ollaan siinä maapallon kokoisessa kysymyksessä.

### **Toimittaja Anna Jahkola**

Miten kaupungit pystyvät luontokatoa hillitsemään?

### **Helena Leino**

No mun mielestä nyt niin kun tän seurauksena, että on kansainvälisiä sitoumuksia tehty monella eri tasolla, on tehty valtioiden tasolla ja sitten kaupunkien tasolla ja pormestarien tasolla, niin on myös kehitetty tällaisia niinku yhteisiä ajatuksia siitä, että miten kaupunkien sini- ja viheryhteyksistä pitää pitää huolta; miten pitää suhtautua vieraslajeihin ja niiden torjuntaan; miten pitää niitä paikallisia lajeja ja niiden habitaatteja suojella ja parhaassa tapauksessa kasvattaa sitä lajiston elinvoimaa. Niin nyt suomalaiset kaupungit esimerkiksi on tehnyt näitä luma-, luonnon monimuotoisuusohjelmia viime aikoina ja niissä mun mielestä on aika hyvin ymmärretty se, että se ei ole yhden sektorin kysymys, vaan se liittyy kaupungin moneen eri toimialaan ja tota lähdetty lähestymään tätä koko luonnon luontokatokysymystä niinku strategisena kysymyksenä.

### **Toimittaja Anna Jahkola**

No kaupungilla on monenlaisia tavoitteita ja ne pyrkivät esimerkiksi kasvamaan ja houkuttelemaan yrityksiä. Viittasitkin tuossa jo siihen, että luonnon monimuotoisuutta on viety enemmän kaupungin, kaupunkien strategioihin. Miten kaupunkeja voidaan motivoida huomioimaan luonnon monimuotoisuus silloinkin, kun se kenties on ristiriidassa muiden tavoitteiden kanssa?

### **Helena Leino**

No kyllä mä sanoisin, että se on niin päin, että yritykset, jotka hakeutuu kaupunkeihin, ja yritykset palkkaa työntekijöitä, niin yritykset on kiinnostuneita myös siitä imagostaan ja tekemisestään sen kestävyuden kannalta ja sen takia niin kun se ei ehkä ole enää sellaisessa ristiriidassa kuin aikaisemmin. Eli se, että yritykset ja kaupungin toimijat haluaa mun nähdäkseni tätä nykyä samaa asiaa. Eli kyllä kaikkien intressi on se, että kaupungit on asukkailleen, jotka on samalla yritysten työntekijöitä, niin ne on laadukkaita paikkoja elää, joissa on niitä viher- ja luontoalueita käytettävissä, koska se on kaikkien intressi. Eli nyt se kysymys oli se, että miten motivoida kaupunkeja, niin jotenkin mä näen, että tilanne on oikeastaan se, että sekä globaalisti että kansallisesti niin on semmoisia positiivisia paineita tai positiivisia ajureita, jotka kaikki vie sitä kaupungin kehitystä siihen suuntaan, että se on kestävämpää myös luonnon kannalta. Yksi tärkeä ajuri on tää YK:n biodiversiteettisopimus kahden vuoden takaa, jossa mainitaan kaupungit tärkeinä toimijoina, ja silloin kun tehdään tällaisia sopimuksia ja maat sitoutuu niihin, niin kyllähän se tarkoittaa, että niitä lähdetään sitten toteuttamaan. Toinen ajuri on se kaupungistuminen, eli kun ihmiset pakkautuu kaupunkeihin, niin se on globaali kehitys ja tota noin niin se tarkoittaa sitä, että mitä enemmän meillä on ihmisiä täällä, niin se elintila kapenee muilta lajeilta ja kuitenkin sekä ihmiset että muut asukkaat tässä kaupungissa tai missä tahansa kaupungissa, niin nehän haluaa laadukasta elinympäristöä. Niin kyllä se on tärkeä ajuri kaupungeille, että ne pysyy siinä suosion pinnalla, että se ei riitä, että rakennetaan niin paljon, että kaikille löytyy asunto pään päälle, koska sitten jos se muu ympäristö siitä asunnon ympäriltä rupeaa kuihtumaan ja oleen kestävämpiä ja epämiellyttävää, niin kyllähän siitä kaikkoa paitsi ihmiset niin ne muut kaupunkien asukkaat. Ja kolmas on sitten se, että yritykset on jo kiinnostuneita näistä teemoista ja silloin jos yritykset on kiinnostuneita teemoista, kaupungit on kiinnostuneita yritysmaailmasta, niin se on myös semmoinen positiivinen yhteenkietoutuma, joka ajaa kaupunkeja oikeaan suuntaan.

### **Toimittaja Anna Jahkola**

Mitä ajattelet kaupunkien antaman julkilausuman käytännön merkityksestä? Onko luontokohta pysäytetty vuoteen 2030 mennessä?

### **Helena Leino**

No nyt meillä on 2–3 kuukautta jäljellä vuotta 2024, eli puhe on silloin asioista, joita me saadaan tehtyä viidessä vuodessa. Niin kyllä mä näen, että paljon tehtävää on myös viiden vuoden jälkeen. Eli mun mielestä se realistinen tavoite on siellä 2050 vuodessa, joka

kuulostaa tällä hetkellä kaukaiselta, mutta viidessä vuodessa pystytään jo tekemään ihan paljon konkreettisia toimia, mutta pystytäänkö kokonaan pysäyttämään luontokato, joka on hyvin monimutkainen ilmiö, että siihen ei niinku yksittäinen kaupunki pysty yksinään mitenkään, niin siihen mun täytyy sanoa että 5 vuoden aikajänne on liian lyhyt.